

Dkt. James S. Spiegel, Maadili ya Kikristo, Kipindi cha 3, Utilitarianism

© 2024 Jim Spiegel na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. James S. Spiegel katika mafundisho yake kuhusu maadili ya Kikristo. Huu ni kipindi cha 3, Utilitarianism.

Sawa, kwa hivyo tuanze utafiti wetu wa nadharia kuu za maadili, na tutaanza na Utilitarianism.

Wanafalsafa wawili mashuhuri zaidi linapokuja suala la historia ya mawazo ya Utilitarian ni Jeremy Bentham na John Stuart Mill. Bentham alikuwa mwanzilishi wa mawazo ya kisasa ya Utilitarian, na John Stuart Mill, ambaye baba yake alikuwa rafiki mzuri wa Jeremy Bentham. Huenda ni Mill, msomi maarufu zaidi aliyetetea utilitarianism.

Ni nadharia inayorudi nyuma kwa mwanafalsafa wa kale Epicurus, ambaye alikuwa aina ya itikadi ya hedonis. Hedonis ni mtazamo kwamba wema wa mwisho kwa wanadamu ni raha na kwamba tunapaswa kuongeza raha kwa ajili yetu wenyewe na kwa wengine. Chapa ya Utilitarian ya hedonism, ambayo ilianzishwa kwanza na Bentham, inathibitisha dai kuu kwamba furaha, furaha ya mwanadamu, ndiyo maisha ya kufurahisha zaidi.

Kwa hivyo, Bentham, kama Epicurus, alifikiri kwamba mbinu bora ya maadili ni kutambua kwamba raha ndiyo kiwango cha maadili. Huo ni ukweli usio na upendeleo. Tunapitia mambo yanayofurahisha na yenye uchungu.

Tunapitia aina mbalimbali za raha na maumivu. Kwa kuwa hili ni jambo linalotamaniwa na watu wote, kila mtu anataka raha na anataka kuwa na maisha ya kufurahisha, na hilo linaonekana kuwa kiwango cha kuahidi cha maadili. Vipi kama kila mtu angelenga kuongeza raha kwa idadi kubwa ya watu? Je, hilo halingesababisha maisha ya furaha zaidi kwa watu wengi? Hiyo ndiyo dhana ya msingi ya Utilitarianism.

Utumiaji wa Kawaida, kama unavyoitwa mara nyingi, au Utumiaji wa Kitendo, hutumia kiwango hiki kwa kila tendo au sera ya mtu binafsi ambayo tunaweza kufikiria kuidhinisha au kufuata. Kwa hivyo, hili ndilo dai ambalo Jeremy Bentham anatoa ni kwamba tunapaswa kutathmini kila tendo kulingana na kile anachokiita kanuni ya matumizi, ambayo anasema ni kanuni inayokubali au kutokubali kila tendo kulingana na mwelekeo ambao inaonekana kuwa nao wa kuongeza au kupunguza furaha. Kwa hivyo hilo ni wazo la msingi.

Mojawapo ya nguvu kubwa za nadharia ya Utilitarian ni kwamba ni rahisi kueleweka. Ni nadharia inayoeleweka kwa urahisi sana. Tutaangalia nadharia zingine, Kant, maadili ya fadhila, nadharia ya mkataba wa kijamii, sheria asilia, na kadhalika, ambazo zinaweza kuwa na dhana zenye changamoto zaidi.

Lakini ni nini kinachoweza kuwa rahisi zaidi kuliko hiki? Tenda kwa njia ambayo itakuza raha na furaha, sivyo? Jaribu kuepuka mambo yenye uchungu na jaribu kujiepusha na kuwasababisha watu wengine maumivu. Hilo ni wazo la msingi hapa. Sasa, sifa muhimu ya Utilitarianism ya Bentham ni kwamba inathibitisha usawa kwa wote.

Mtu yeyote, kiumbe chochote, si wanadamu tu, bali kiumbe chochote chenye hisia kinachoweza kupata raha na maumivu, kinahitaji kuzingatiwa ipasavyo, sivyo? Na hakuna raha au maumivu ya mwanadamu yaliyo muhimu zaidi kuliko ya mtu mwingine yeyote. Kwa hivyo, kuna aina ya kujitolea ya usawa hapa. Na hiyo inatuvutia wengi wetu pia.

Sasa, kinachotofautisha utumishi wa Bentham na, tuseme, ufurahi wa kale wa Epicurus ni kwamba aliendeleza kile kinachoitwa hesabu ya maumivu ya raha. Sasa, anaishi katika kipindi cha kisasa, cha mapema cha kisasa ambapo sayansi inazidi kukua, na wanasayansi wanagundua manufaa ya hisabati kwa kuelewa ulimwengu wetu, sivyo? Sasa, Bentham aliamua kwamba hii inaweza kuwa msaada sana linapokuja suala la kufikiria kuhusu maadili. Na tufanye hili kuwa la kisayansi iwezekanavyo.

Kwa hivyo anaendeleza hesabu ya raha-maumivu, ambayo hutathmini raha au maumivu ya kila kitendo kulingana na vigezo kadhaa. Na kuna saba kati ya hivyo. Mojawapo ni nguvu, ambapo tunauliza hisia hiyo ina nguvu kiasi gani. Maumivu au raha ni makali kiasi gani? Muda: raha au maumivu hudumu kwa muda gani? Uhakika: kuna uwezekano gani kwamba kuchukua hatua kutaleta maumivu au raha? Ukaribu ni neno ambalo hatulisikii sana, lakini hii inahusiana na jinsi raha au maumivu yatakavyofuata kwa karibu.

Itatokea lini? Uzazi ni neno lingine lisilo la kawaida ambalo linahusiana tu na iwapo, katika kesi hii, raha au maumivu yatasababisha aina nyingine za raha au maumivu au kama kitendo husika kitasababisha aina nyingine za raha na maumivu. Usafi, iwe ni raha au maumivu, umechanganywa na hisia tofauti. Je, itakuwa ya kufurahisha zaidi lakini pia itakuwa ya kuumiza kidogo, au kinyume chake? Au ni ya kufurahisha kabisa au ya kuumiza kabisa? Kisha, kiwango cha tatizo kinahusiana na idadi ya watu watakoathiriwa.

Bentham alifikiri kwamba unaweza kimsingi kugawa thamani za nambari, chanya au hasi, kwa kila moja ya kategoria hizi unapozingatia kama kuchukua hatua fulani ni

sahihi. Tuseme ninahitaji kitabu kwa ajili ya darasa nitakalochukua. Siwezi kumudu sasa hivi, kwa hivyo ninafikiria kuiba maandishi ya jirani yangu.

Ni ujumbe mfupi wa \$70 au \$80. Je, hilo lingekuwa jambo linalofaa kufanya? Naam, kwangu mimi, litaleta raha kidogo. Natumaini dhamiri yangu itakuwa mbaya sana kiasi kwamba itanisumbua sana.

Hilo ni chungu. Hakika litasababisha maumivu kwa mtu mwingine ambayo yatadumu kwa muda fulani. Ni hakika kwamba watapata maumivu hayo mara moja na kisha pia, kwa kiwango fulani, kwa njia ya kudumu.

Hata wakiiacha kwa siku kadhaa, itawasumbua. Huenda itasababisha maumivu mengine. Watu wengine wanapogundua kuwa kitabu cha mtu huyo kiliibiwa, hilo litawasumbua kisaikolojia.

Hata raha yangu itachanganyika, natumaini, tena, ikiwa nina dhamiri, yenye maumivu fulani, nikijua kwamba hilo liliwasumbua watu wengi. Kiwango ambacho kigezo hicho cha saba kinatumika ni muhimu. Watu watagundua kuhusu hili.

Inapaswa kuwa wazi kwamba sipaswi kuiba kitabu cha mtu huyu. Kitasababisha maumivu mengi, usumbufu mwingi kisaikolojia kwa watu wengi. Hakitaniletea furaha nyingi hata kidogo.

Labda ningepaswa kununua kitabu hicho au kukiazima, kukiangalia kutoka maktaba au kitu kama hicho. Hiyo ni kesi rahisi sana, lakini hesabu ile ile ya maumivu ya raha inaweza kutumika kwa masuala magumu zaidi ya maadili. Hapo ndipo Bentham anapofikiri hii ndiyo njia yenye matumaini zaidi tuliyo nayo ya kugundua ukweli wa maadili.

Tena, tunarudi kwenye jambo la usawa katika suala la matumizi ya manufaa ya hesabu hii kwa kupima raha na maumivu na kubaini furaha kwa ujumla. Tunaweza kutumia hili kwa wanyama pia, ambalo, katika siku za Bentham, lisingekuwa la kuvutia sana au la kuwa na wasiwasi mkubwa kwa watu wengi. Lakini kwetu sisi leo, tunatambua kwamba ustawi wa wanyama ni jambo muhimu.

Mtu yeyote ambaye amewahi kuwa na mnyama kipenzi anajua kwamba paka, mbwa, mbuzi, kuku, au ng'ombe huhisi maumivu; hupata maumivu na raha, na kwa hivyo wanastahili heshima fulani. Sasa, kutokana na mtazamo wa kitheolojia wa Kikristo na mtazamo wa kibiblia, tunajua kwamba wanadamu pekee ndio walioumbwa kwa mfano wa Mungu. Kwa hivyo, thamani ya mnyama ni ndogo sana kuliko ile ya wanadamu, lakini hata hivyo wana thamani, na maumivu yao na raha zao ni muhimu.

Kwa hivyo, moja ya mali au nguvu za nadharia ya matumizi ni kwamba ina nafasi ya kuzingatia wanyama na maumivu na raha zao na kutambua kwamba tunahitaji kuwa

na aina fulani ya heshima ya kimaadili kwao. Wengi huelekeza Bentham kama asili ya kihistoria ya kile tunachokiita harakati za haki za wanyama au harakati za ustawi wa wanyama leo. Tukizungumzia wanyama, moja ya ukosoaji mkubwa wa nadharia ya matumizi ni kwamba ni fundisho linalostahili nguruwe.

Kudumisha kwamba wanadamu hawana faida kubwa kuliko raha kunatuweka katika kiwango sawa na, tuseme, nguruwe, ambaye raha zake maishani zinahusisha kula, kuoana, na kugaagaa kwenye matope. Ni nini ambacho nguruwe hupata kufurahisha? Unajua, ni raha za kikatili kama hizo. Hakika, wanadamu wako katika kiwango cha juu kuliko wanyama, na wanafalsafa kwa ujumla wanatambua hili.

Lakini ili kutambua wema wa mwanadamu kama jambo la raha tu, wengi walisema katika siku za Bentham na siku za Mill kwamba hilo linawadhhalilisha wanadamu. Kwa hivyo John Stuart Mill, ambaye alikuwa mrithi wa Bentham kama mtetezi mkuu wa kifalsafa wa nadharia ya matumizi, alikosoia au kujibu pingamizi hili kwa kusema kwamba ukosoaji wenyewe unawakilisha asili ya mwanadamu katika mwanga wa kudhalilisha kwa sababu unadhani, kama anavyosema, kwamba wanadamu hawawezi kupata raha isipokuwa zile ambazo nguruwe wanaweza. Lakini ukweli ni kwamba wanadamu wana raha za juu zaidi, raha za ubora wa juu zaidi.

Kwa nini? Kwa sababu tuna uwezo wa juu zaidi. Tuna uwezo wa utambuzi ambao nguruwe hawana, ambao mamalia wengine hawana. Tuna uwezo wa kihisia na uhusiano ambao wanyama hawa hawana.

Na hilo linahitaji kujengwa katika nadharia hii kwa namna fulani. Na hivyo Mill alitetea kile ambacho kimeitwa hedonism ya ubora, ambayo ni maendeleo katika toleo la Bentham la nadharia. Tuna aina hizi zingine za raha, si raha za hisia tu, bali pia raha za akili na hisia na mawazo na hata raha za maadili.

Tunapata aina fulani ya furaha na kuridhika kutokana na kuona haki ikitendeka. Hakuna mbwa anayepitia hilo. Hakuna mbwa anayefurahia mchezo wa chesi.

Ninapenda mchezo wa chesi. Ninapenda michezo mingine kama Settlers of Catan au kucheza poka. Hiyo ni raha za kiakili, raha ya kiakili ya kusoma kitabu na kutazama filamu nzuri.

Ingawa mbwa wangu Austin ni mwerevu, hawezi kupata raha ya chesi au mchezo wa bodi au poka. Kwa hivyo, hizi ni raha za juu zaidi ambazo wanadamu wanazo kuliko wanyama. Hii inazua swali la jinsi unavyojua ni raha zipi zenye ubora wa juu kuliko raha zingine. Jaribio la ubora la Mill hapa ni kwamba, kama anavyosema, la raha mbili, ikiwa kuna moja ambayo wote au karibu wote walio na uzoefu wa zote mbili hutoa upendeleo maalum, bila kujali hisia yoyote ya wajibu wa kimaadili wa kuipendelea, hiyo ndiyo raha inayotamanika zaidi.

Kwa hivyo, hivi ndivyo tunavyoweza kuamua ni raha zipi bora au bora kuliko zingine. Ukiniuliza ni raha gani bora, raha ya kusoma kitabu cha Dostoevsky au kula sahani ya tambi, kama vile tambi ya mke wangu ilivyo nzuri, hailinganishwi na raha ninayopata nikisoma Ndugu Karamazov. Ni raha ya juu zaidi.

Kusoma mashairi badala ya kucheza mchezo wa video. Ninapata upinzani mwingi kutoka kwa wanafunzi kuhusu hilo. Lakini ningesema furaha ya juu, tukichukulia ushairi ni bora, ushairi wa John Donne au William Shakespeare, ungekuwa furaha bora kuliko furaha yoyote unavyoweza kupata ukicheza, tuseme, Grand Theft Auto au mchezo fulani wa video.

Kwa hivyo watu ambao wamepitia aina zote mbili za raha wangetoa majibu haya kila mara. Mill anasema hivyo ndivyo unavyojua ni raha zipi bora zaidi. Kwa hivyo, ni kwa sababu hii kwamba Mill anasema, kama anavyosema, ni bora kuwa mwanadamu asiyeridhika kuliko nguruwe aliyeridhika.

Ni bora kuwa Socrates hajaridhika kuliko mjinga kuridhika. Na ikiwa mjinga au nguruwe ana maoni tofauti, ni kwa sababu wanajua upande wao tu wa swali. Kuna mambo kadhaa kuhusu uzoefu wa mwanadamu, kama vile akili zetu na hisia zetu, na hata tunapojisikia vibaya, ni hali bora zaidi kwa sababu tu tuna uwezo huu wa juu.

Sasa, inaweza kuwa na mjadala au hata utata katika duru fulani kutoa dai hili kuhusu ubora wa wanadamu. Huo ulikuwa mtazamo wa Mill. Lakini hoja yake kuu hapa ni kwamba kuna aina fulani za starehe ambazo ni bora kwa sababu tu ya ubora wake.

Sasa, pingamizi ambalo wengine hutoa hapa ni, vipi kuhusu watu wanaosema hapana asante kwa raha za juu na kisha kufuata raha za chini? Unasemaje kuhusu watu wanaotumia muda wao wote kucheza michezo ya video na hawasomi vitabu kabisa? Hawapendi hata filamu nzuri. Au watu ambao wangekula tu vyakula visivyo na afya na kusema hapana asante kwa vyakula vitamu. Hawapendi.

Ningependa tu kula burger yangu ya vyakula vya haraka na chipsi tena. Kuna mifano mingi ya watu wanaopendelea raha hizi za chini kuliko raha za juu. Mill anasema nini kuhusu hilo? Anasema kwamba hilo linaonyesha udhaifu fulani wa tabia.

Kupoteza uwezo wa kufurahia raha za juu au angalau kupoteza uwezo wa kuthamini raha za juu kwa jinsi zilivyo kwa sababu ya uraibu wa raha za chini. Inawezekana kuwa mraibu wa soda, chakula cha haraka, chipsi za viazi, pipi, aina zote za vyakula vyenye sukari. Wakati mwingine, kwenye duka la mboga, huwaona watu wakinunua kiasi kikubwa cha Mountain Dew na aina zote za chipsi na mipira ya jibini na kadhalika na kusema wow, kwa kweli wamezoea chakula hiki kisicho na afya.

Mill angesema huo ni udhaifu wa tabia. Inasema, huo ndio asili ya mwanadamu. Tuna mwelekeo wa aina zote za uraibu.

Tatizo liko kwetu katika hali hiyo. Sio tatizo na nadharia yake au mtazamo wake. Kwa kweli, raha ya juu inapaswa kupendelewa, na tukipendelea raha hizi za chini, tatizo liko kwetu, si na nadharia yake.

Ana mambo ya kusema kuhusu maisha ya kuridhika na maana ya kuwa mtu mwenye furaha ya kweli. Vipengele viwili vikuu vya maisha ya kuridhika ni msisimko na utulivu. Maisha ya furaha, maisha yenye usawa na furaha, yatakuwa yale ambayo yana sifa kubwa ya utulivu, unajua, amani na maelewano katika maisha yetu pamoja na uzoefu wa mara kwa mara wa msisimko.

Hutaki msisimko mwingi maishani mwako. Mfumo wako mkuu wa neva hauwezi kuvumilia hilo. Unataka zaidi utulivu, maumivu kidogo, na kisha vipindi vya msisimko.

Anasema sababu mbili kuu za maisha yasiyoridhika ni ubinafsi na ukosefu wa ukuaji wa akili. Ni uchambuzi wa kuvutia hapo. Tatizo la watu ambao hawaridhiki katika visa vingi, au katika visa vingi, angesema, ni kwa sababu ni wabinafsi.

Hawashughulikii mahitaji ya watu wengine kama wanavyopaswa, na hawajajiendeleza kiakili. Hawajakuza akili zao kama wanavyopaswa. Ukifanya mambo hayo yote mawili, hakika hutachoka, na utapata kuridhika katika maisha yako.

Anasema akili iliyokuzwa, akili iliyofundishwa kutumia uwezo wake, hupata vyanzo vya shauku isiyoisha katika yote yanayoizunguka. Na je, hii si kweli? Watu waliosoma vizuri na wenye ujuzi mwingi kuhusu mada mbalimbali watapata msukumo zaidi katika maisha yao ya kila siku na uzoefu kuliko watu ambao hawana. Ukiwa na mambo mengi ya kupendezwa nayo, basi kuna uwezekano mdogo wa kuchoka.

Na inakufanya uwe na manufaa zaidi kwa watu wengine. Anasema kwamba kiasi fulani cha utamaduni wa kiakili wa kutosha kwa ajili ya kutafakari kwa kina kuhusu ulimwengu kinapaswa kuwa urithi wa kila mtu aliyezaliwa katika nchi iliyostaarabika. Kwa hivyo, angesisitiza sana umuhimu wa elimu kwa ajili ya kuwafanya watu wawe na furaha na kuridhika zaidi.

Anaamini kwamba utamaduni wa akili ni tiba ya matatizo ya kijamii. Mill alikuwa na imani kubwa, kama wasomi wengi walivyokuwa katika kipindi cha kisasa, kwamba hatimaye, tunaweza kutatua tatizo la umaskini. Tunaweza kuondoa magonjwa yote.

Hayo ndiyo matatizo mawili makuu yanayokabiliwa nayo. Anasema umaskini hadi kufikia hatua ya mateso unaweza kuzima kabisa kwa hekima ya jamii pamoja na busara na uadilifu wa watu binafsi. Hata magonjwa yanaweza hatimaye kushindwa kupitia maendeleo ya dawa na teknolojia ya kisayansi.

Ni jambo la kuvutia kuzingatia, ikizingatiwa kwamba tangu siku za Mill , inaonekana kama tumegundua, angalau, mamia ya magonjwa zaidi kuliko yalivyokuwa yakijulikana katika siku za Mill. Sasa tunajua kwamba kwa sababu tu ya jinsi virusi vinavyofanya kazi na kubadilika, maambukizi ya virusi na magonjwa ya virusi huongezeka mwaka hadi mwaka. Kwa hivyo najiuliza kama Mill angekuwa na matumaini hayo kuhusu uwezekano wa kuondoa magonjwa yote kama angejua tunachojua leo kuhusu epidemiolojia.

Kwa hivyo hiyo kimsingi ni nadharia ya matumizi kama ilivyoendelezwa na Bentham na Mill. Kila mtu anapaswa kutenda wakati wote kwa njia ambayo itaongeza raha kwa kila mtu anayeathiriwa na matendo yake. Hilo ndilo wazo kuu hapa.

Na kama kila mtu angefanya hivyo, basi wanadamu wangekuwa na furaha kama tunavyoweza kuwa katika ulimwengu huu. Hii inabaki kuwa nadharia ya maadili yenye ushawishi mkubwa, labda maarufu zaidi, ya kifalsafa. Kwa hivyo ni matatizo gani ya nadharia hii? Ukosoaji mkubwa kadhaa umeletwa dhidi ya utilitarianism.

Mojawapo ya haya ni tatizo la matumizi. Tunawezaje kujua kwa uhakika matokeo ya kitendo fulani yatakuwa nini? Nikiamua kufanya kitendo hicho, kitawaathirije watu? Ni kwa kiwango gani watu watapata raha na au maumivu kutokana nacho? Tatizo ni kwamba, kama wanadamu, hatujui yote, sivyo? Hatujui kwa uhakika jinsi mambo yatakavyokuwa. Hata katika visa vingi, tunapofikiri matokeo yanaweza kutabirika, tunakuwa tumekosea.

Loo, sikutarajia hilo. Kama ningejua hilo lingetokea, nisingelifanya. Tumesema hivyo mara ngapi? Kama ningejua tu.

Kwa hivyo sio tu kwamba hatuwezi kutabiri wakati ujao, bali pia tuna ufahamu mdogo sana wa sasa na uliopita. Lakini utumiaji wa matumizi hutegemea uwezo wetu wa kuhukumu kutokana na kile ambacho tumepitia hadi sasa matokeo ya kitendo fulani yatakuwa nini. Sasa, Mill anasema katika kujibu hili kwamba tumejifunza vya kutosha kutokana na uzoefu wa awali kwamba, kwa sehemu kubwa, tunaweza kutabiri matokeo yatakuwa nini kuhusu chaguo fulani.

Naam, hilo linaweza kuwa kweli, lakini tena, kama sote tumepitia na kwa sababu ya mipaka ya uelewa wetu kuhusu hali hii niliyonayo, uwezo wetu wa kutabiri ni mdogo sana, na unaweza kukosea. Kwa hivyo kutazama wakati ujao au wa mbele ni vigumu sana wakati mwingine, hasa linapohusu masuala yenye utata. Kwa hivyo hilo ndilo tatizo na matumizi.

Tatizo jingine ni tatizo la haki. Kwa hivyo, matumizi ya kawaida hutegemea kuangalia mbele, na hilo ni gumu. Ni tatizo la matumizi.

Tatizo la haki hutokea kwa sababu utilitarianism ni ya kuangalia mbele tu na kwa sababu inaangalia mbele tu, ni aina ya nadharia inayozingatia matokeo. Ni nadharia inayohukumu mema na mabaya kulingana na matokeo ya vitendo. Kwa sababu inaangalia mbele tu, kwa kweli inakabiliwa na matatizo ya dhuluma kwa maana kwamba inaonekana kwamba inaweza kuruhusu vitendo na sera zisizo za haki ambazo zinaweza kuhalalishwa, angalau katika ngazi ya ndani, kwa sababu kunaweza kuwa na hali ambapo dhuluma huleta raha zaidi kuliko maumivu.

Kwa hivyo, huu ni ukosoaji wa kawaida wa nadharia ya matumizi ambayo inaweza, katika hali fulani, kuhalalisha utumwa. Kwa hivyo, ninapofundisha kuhusu suala hili katika darasa fulani la, tuseme, wanafunzi 30, wakati mwingine nitauliza ikiwa kuna mtu yeyote anasherehekea siku ya kuzaliwa wiki hii au ndani ya wiki mbili zijazo, na kwa kawaida mmoja, labda mikono miwili huinuliwa. Katika darasa la 30, mikono miwili huinuliwa, na ni Joe, na ni Jane, na kile ambacho nimefanya tu kuwafanya wainue mikono yao ni kwamba nimewachagua watumwa wetu kwa njia isiyo ya kawaida.

Siku zao za kuzaliwa zinapokuwa za nasibu, na watakuwa watumwa wetu katika jamii hii ya watu 30, na watafanya kazi zote za kupikia, watafanya kazi zote za kufua nguo, watahakikisha kwamba magari yetu yanafanya kazi vizuri, unajua, hakikisha mafuta yanabadilishwa katika kila moja ya magari yetu, watahughulikia masuala mbalimbali katika eneo letu kuhusu kubadilisha balbu za taa na kadhalika. Hilo ndilo watakalofanya, saa 10 kwa siku kila siku, na tutawaacha wapumzike Jumapili alasiri, tuseme kuanzia chakula cha mchana hadi wakati wa chakula cha jioni; hiyo itakuwa ni mapumziko yao madogo kutokana na kile ambacho kingekuwa kazi ngumu ya kila mara. Lakini tutahakikisha wanapata chakula cha kutosha, wana sehemu nzuri za kulala ili si kama wana maumivu siku nzima, wanafanya kazi kwa bidii, lakini unajua sisi wengine tunafanya kazi kwa bidii, ni kwamba tu wameteuliwa kutufanyia kazi.

Kwa hivyo, wao ni watumishi wetu, na hilo linawafanya watumwa. Sasa, je, hilo lingelea raha zaidi kuliko maumivu katika jamii hii? Naam, wengi wangesema kwamba kwa kweli, ndiyo, kwa sababu kama tungefanya aina fulani ya hesabu ya raha na maumivu, thamani ya jumla ya raha ingeboreka kwetu sote. Jamani, kama nisingelazimika kuwa na wasiwasi kuhusu nguo zangu za kufulia, hiyo ingekuwa nzuri.

Sina haja ya kuwa na wasiwasi kuhusu kutengeneza chakula changu mwenyewe, hilo lingekuwa jambo zuri. Ninaona hilo kuwa katika kipimo cha kuanzia 1 hadi 10 pamoja na 3, 4, au 5. Na ikiwa watu wengine wote, watu wengine 28 katika jamii yetu, watatoa uamuzi huo huo, unajua, ambao unazidisha vyema kwa utumwa katika hali hii. Je, inawasababishia maumivu kiasi gani watumwa hao wawili? Sawa, tuseme ni muhimu, na hiyo ni kazi ngumu ya kila siku na bila kulazimika kuwa na, unajua, maisha ya kibinafsi ya kuisisimua.

Nadhani bado wanaweza kutoka nje usiku. Tunaweza kusema, ndio, unaweza kuwa na maisha ya kijamii usiku baada ya kula chakula cha jioni na kusafisha vyombo vyetu vyote. Kwa hivyo, wanaelewa hilo, nasi tunawatendea kwa wema, sivyo? Tena, wamevaa nguo, wamelishwa vizuri, wamepumzika vya kutosha, lakini bado itakuwa hasi.

Labda ni, tuseme ni hasi 7, 8, 9, hata 10 kwa kila moja yao. Hiyo bado italipwa zaidi na raha yote ambayo sisi wengine tunapata. Kwa hivyo, kwa sababu hiyo, mtetezi wa utumishi angeweza, kwa kweli, kuwa mtetezi wa utumishi wamebishana kutetea utumwa kwa miaka mingi.

Lakini ukiamini kwamba utumwa si wa haki, kama unavyoamini, unatambua kwamba hata kama raha zaidi kuliko maumivu yanazalishwa hapa, bado ni tatizo, sivyo? Kwa sababu mambo yanaweza kuwa yasiyo ya haki na ukiukaji wa haki za binadamu kiasi kwamba kuongeza raha na kupunguza maumivu hakuna umuhimu. Lakini utilitarianism haioni hili kwa sababu inahusu kuongeza raha tu. Inajali tu matokeo.

Haijali kuhusu haki na haki. Hakuna nafasi katika nadharia hii kwa kuzingatia haki na haki. Hilo ni tatizo lingine kubwa ambalo limeangaziwa katika nadharia ya matumizi.

Tatizo la haki, tukizungumzia hilo, linaonyeshwa vyema katika hali ya Peeping Tom. Utumiaji hauwezi kuelezea vya kutosha, tuseme, haki ya faragha aliyonayo mtu ambayo inakiukwa na mtu anayemtazama kisiri, tuseme, kupitia dirishani katika nyakati zake za faragha. Ikiwa Peeping Tom ni mjanja sana na anaweza kufanya hivi bila mtu huyo kujua kwamba anatazamwa, basi Peeping Tom anapata raha nyingi, na mtu anayenyanyaswa hapa hajui.

Hawapati maumivu yoyote. Kwa hivyo, kutoka kwa mtazamo wa matumizi, inaonekana kama hilo linaweza kutetewa. Lakini, tunatumaini, wengi wetu tungesema, hilo bado si sahihi.

Ingawa matokeo yake ni makubwa kiasi kwamba mtu anapata raha zaidi hapa, hiyo haitoshi kushinda tatizo la ukiukwaji wa haki zinazohusika hapa. Hilo, tena, linaonyesha ukomo mkubwa wa utilitarianism kwa sababu inazingatia tu matokeo, raha, na maumivu. Haizingatii vya kutosha kuzingatia haki hapa zaidi ya haki.

Kisha, hatimaye, kuna kile kinachoitwa tatizo la mahitaji. Ikiwa ni jukumu letu kila wakati kuongeza raha na kupunguza maumivu katika kila hali, basi mahitaji yetu kama watu wenye maadili yanazidi kuwa makubwa. Hiyo ina maana kwamba mimi na wewe tunahitaji kusimama ili kumsaidia kila mtu tunayemwona kando ya barabara ambaye ana shida ya gari.

Hiyo ina maana kwamba mimi na wewe tunahitaji kutumia kiasi fulani tu cha nguo na mali nyinginezo ambazo ni muhimu kwetu ili tuwe na maisha mazuri. Tunapaswa

kuwapa maskini kiasi kilichobaki. Tunahitaji kuwapa maskini mapato yoyote yanayoweza kutumika.

Muda wetu wote wa mapumziko katika siku yoyote ile haupaswi kutumiwa katika burudani wakati tunaweza kuongeza raha na kupunguza maumivu ya watu wengine. Hiyo ina maana kwamba hatupaswi kujizoeza kutumia ala ya muziki. Fikiria mamia, maelfu ya saa zinazotumiwa na mtu anayepata mafunzo ya kitamaduni kama mpiga piano au mpiga cello ambazo zingeweza kutumika kufanya kazi katika jikoni ya supu au kuwasaidia maskini kwa njia fulani.

Inakuwa haina uwajibikaji kukuza kipaji kikubwa cha riadha au kipaji cha kisanii. Hilo ni tatizo la utumiaji wa matumizi kwa sababu wengi wetu tungenesema, tunatumaini, kwamba ni jambo linalofaa kimaadili kujifunza kuwa mwanamuziki mzuri au kuwa mwanariadha mzuri, ingawa mambo hayo si muhimu kwa maisha na uhai wa binadamu. Utumiaji wa matumizi angalau unamaanisha kwamba mambo hayo hayatakuwa na uwajibikaji kwa sababu hayatumii kikamilifu uwezo wetu wa kukuza raha na kupunguza maumivu.

Kwa sababu hili halina mantiki, limetambuliwa na wasomi wengi kama tatizo kubwa na utilitarianism. Tatizo hapa, ambalo ni aina ya ugumu wa msingi, ni kwamba kuna kitu kinachosababisha maana hii na utilitarianism. Haitofautishi vya kutosha kati ya vitendo vya lazima na vitendo vya ziada.

Hii ni tofauti kati ya kile tunachowajibika kufanya na mambo yale, kwa upande mwingine, ambayo ni mazuri lakini si ya lazima. Yako juu na zaidi ya wito wa wajibu. Hivyo ndivyo matendo ya ziada yalivyo.

Wako juu na zaidi ya wajibu. Utilitarianism haitoi tofauti hiyo vya kutosha, na hiyo ndiyo inayosababisha tatizo hili la madai. Kwa hivyo, hayo ni matatizo manne makubwa ya utilitarianism ya kitamaduni.

Toleo jingine la utilitarianism, linalojulikana kama rule utilitarianism, linalenga kushinda matatizo haya na linaweza kufanya hivyo linapokuja suala la matumizi, tatizo la haki, na labda tatizo la haki. Mbinu ambayo rule utilitarian inatoa ni kusema kwamba hatupaswi kufanya maamuzi yetu ya kimaadili kwa kuzingatia matendo ya mtu binafsi. Tuseme kwamba tusitathmini matendo ya mtu binafsi kwa kanuni ya matumizi.

Badala yake, hebu tutathmini sheria na sheria za jumla za kuishi na tutathmini sheria hizo kulingana na kama, zikifuatwa, zitasababisha raha zaidi kuliko maumivu. Hilo ndilo wazo la matumizi ya sheria. Ishi kwa sheria hizo ambazo, zikifuatwa, zingesababisha raha kubwa zaidi kwa idadi kubwa ya watu.

Sasa, hii ni nadharia ambayo kwa kweli imetetewa. Matoleo mbalimbali ya nadharia hii yametetewa, ambayo mengi yanaangukia katika kundi la jumla la maadili ya mikataba ya kijamii. Na tutazungumzia kuhusu nadharia ya mikataba ya kijamii baadaye.

Mkandarasi wa kijamii anasema tunapaswa kuanzisha jamii yote kwa njia ambayo kuna sheria fulani za msingi ambazo sote tunapaswa kuzifuata, na tunachagua tu sheria hizo ambazo, zikifuatwa, zitaongeza raha katika jamii. Tunaishi katika jamii kama hiyo. Tuna mkataba wa kijamii, na unaitwa Katiba ya Marekani.

Tuna Sheria ya Haki, na kuna aina zote za sheria pale ambazo zimeelezwa wazi kwamba baba zetu waanzilishi waliamua kwamba tukipanga jamii yetu ipasavyo, itatupa nafasi yetu bora ya kupata furaha iliyoenea. Kwa hivyo hiyo ni aina ya matumizi ya sheria. Lakini kuna aina nyingine pia.

Lakini baadaye, katika hotuba tofauti, tutazungumzia maadili ya mikataba ya kijamii. Lakini hilo linaathiri utumishi.

Huyu ni Dkt. James S. Spiegel katika mafundisho yake kuhusu maadili ya Kikristo. Huu ni kipindi cha 3, Utumishi.